

Sprawozdanie stenograficzne

z rozpraw

galicyjskiego Sejmu krajowego

85. posiedzenia I. sesyi IX. peryodu

z dnia 22. września 1910.

TREŚĆ.

- Zagajenie posiedzenia i mowa Marszałka krajowego.
- Mowa p. Namiestnika.
- Nekrolog śp. p. Stefana Sękowskiego.
- Oświadczenie p. Lewickiego imieniem posłów klubu rusko-ukraińskiego.
- Urlopy posłów.
- Oświadczenie Marszałka krajowego w sprawie niezadowolonych z poprzednich posiedzeń pozostałych sprawozdań komisyjnych i nie przyszyłych do pierwszego czytania wniosków poselskich.
- Oświadczenie p. Stapińskiego imieniem posłów klubu polskiego stronnictwa ludowego.
- Oświadczenie Marszałka krajowego w sprawie porządku dziennego.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności urzędowych za czas od 1. lipca 1909 do końca czerwca 1910.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie uzupełnienia postanowień regulaminu sejmowego. Głosy pp. Makucha i sprawozdawcy. Odesłanie tego sprawozdania do kom. administracyjnej.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany etatu urzędników krajowego biura kolejowego. Głosy pp. Petruszewicza i sprawozdawcy. Odesłanie tego sprawozdania do kom. budżetowej do załatwienia w porozumieniu z komisją kolejową.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przekazanych przez Wysoki Sejm petycji.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany § 23. ustawy o Reprezentacji powiatowej.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z rozparcelowanych obszarów dworskich w Jajkowiecach i Lubszy samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą Antoniówka.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z gminy Laszki murowane dwóch samoistnych gmin administracyjnych pod nazwą »Laszki murowane miasteczko« i »Laszki murowane wieś«.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z przysiółka Siółko ad Borzyków tudzież z części obszaru

- dworskiego w Borzykowie samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą Siółko.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka Senkowice ze związku gminy Hołe rawskie i utworzenia z niego samoistnej gminy administracyjnej.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych funduszach pożyczkowych na budowę koszar dla wojska za czas od 1. lipca 1909 do 30. czerwca 1910
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szkolny 1908/9. Głosy pp. Skwarki, Marszałka krajowego, ponownie Skwarki, powtórnie Marszałka krajowego i Makucha. Odesłanie tego sprawozdania do komisji szkolnej i przemysłowej.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przenoszenia gmin do wyższej klasy plac nauczycielskich. Głosy pp. Wasunga i Makucha. Odesłanie tego sprawozdania do komisji szkolnej.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zaliczek na płace nauczycieli szkół ludowych. Głosy pp. Wasunga i sprawozdawcy. Odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej do załatwienia w porozumieniu z komisją szkolną.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1911.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zaknięcia rachunków funduszu krajowego za rok 1909.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o poborze krajowych opłat szynkarskich i zwiększonej opłaty od piwa, od dnia 1. stycznia 1911.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia krajowego Patronatu rękodzieł i drobnego przemysłu.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o ankiecie w sprawie węglowej (zwołanej w wykonaniu polecenia Sejmu krajowego z dnia 19 października 1908).
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie za rok 1909—1910.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wykształcenia kobiet w zakresie gospodarstwa wiejskiego i domowego.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1909.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zarządzie krajowym Składem publicznym, połączonym ze Składem wolnym w Krakowie.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenarskich.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany i uzupełnienia ustawy komasacyjnej i działowo-regulacyjnej.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu technicznej służby drogowej Wydziału krajowego. Głosy pp. Petruszewicza i sprawozdawcy. Odesłanie tego sprawozdania do Komisji budżetowej do załatwienia w porozumieniu z komisją drogową.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ukrajowienia dróg
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy za II. półrocze r. 1909 i I. półrocze roku 1910.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o objęciu na własność kraju szpitala św. Zofii we Lwowie i kosztorysie robót inwestycyjnych w budynkach tegoż szpitala tudzież o powiększeniu etatu posad lekarskich w krajowym szpitalu powszechnym we Lwowie łącznie ze szpitalem św. Zofii. Głosy pp. Kurowca i sprawozdawcy. Odesłanie powyższego sprawozdania do Komisji budżetowej.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie krajowego zakładu dla chorych zakaźnych przy szpitalu lwowskim. Głosy pp. Kurowca i sprawozdawcy. Odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej do załatwienia w porozumieniu z komisją sanitarną.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie pomnożenia liczby okręgów sanitarnych w r. 1911. Głosy pp. Kurowca i sprawozdawcy. Odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej.

- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o postępie budowy zakładu dla umysłowo i nerwowo chorych w Kobierzynie.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zaprowadzeniu w krajowym zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie oświetlenia elektrycznego i własnego wodociągu.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o petycjach Maryi Janikowskiej, Anny Sarneckiej, Franciszki Kubrakiewiczowej, Anny Sarneckiej, Franciszka Mościckiego, Zofii Krogulskiej i Maryi Pauk o przyznanie zaopatrzeń i o projekcie unormowania zaopatrzeń dla służby nieetatowej.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Krywe ad Tworylne, wraz z obszarem dworskim powiatu liskiego, z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bałogrodzie a przydzielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Lutowiskach.
- Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie kreowania nowego Sądu powiatowego w Uściu zielonem
- Zawiadomienie Marszałka krajowego o rezygnacji p. Bat'aghi z członka komisji dla reformy wyborczej
- Pismo c. k. Sądu powiatowego we Lwowie z dnia 14 czerwca 1910 L. cz. VI/12/10 w sprawie zezwolenia na karno sądowe ściganie pp. A. i T. Starucha z powodu przekroczenia z §. 411 u. k.
- Pisma c. k. Sądów powiatowych w Kałuszu i we Lwowie z dnia 4. kwietnia i 18. maja 1910, w których te sądy cofają prośby o zezwolenie na karno-sądowe ściganie p. Kurrowca.
- Wniosek nagły p. Juliana Brunickiego i tow. o zapomogę dla pogorzalców gm. Juseptycz i Czernicy w pow. Żydaczowskim.
- Wniosek nagły p. Merunowicza i tow. o zasiłek dla pogorzalców gm. Biłki szlacheckiej.
- Interpelacya do Wydziału krajowego p. Bisa i tow. w sprawie nieprawego objęcia urzędu prezesa Rady powiat. w Nisku przez p. Jędrzejowicza.
- Interpelacya do c. k. Rządu p. ks. Stojalowskiego i tow. w sprawie regulacyi Małej Wisły w powiecie bialskim.
- Wniosek nagły p. Dumki i tow. o pomoc dla pogorzalców kilku gmin.
- Wniosek nagły p. Makucha i tow. o pomoc dla pogorzalców gminy Tłumacza.
- Wniosek nagły p. Senyka i tow. w sprawie udzielenia zapomogi pogorzalcem gminy Juseptycze pow. Żydaczowskiego.
- Wniosek nagły p. Lewickiego i tow. w sprawie uregulowania gruntowo-czynszowych stosunków mieszkańców przedmieścia Starej Soli na Zasadkach.
- Wniosek nagły p. Starucha i tow. o pomoc dla pogorzalców w Słobodzie złotej.
- Wniosek nagły p. K. Lewickiego i tow. w sprawie sejmowej reformy wyborczej
- Wniosek nagły p. Pe'ruszewicza i tow. w sprawie pomocy dla pogorzalców gminy Juseptycze.
- Interpelacya do Wydziału krajowego p. Lewickiego i tow. w sprawie melioracyi pastwiska w Tejszarowie i Dzierzowie powiatu żydacowskiego.
- Interpelacya do c. k. Rządu p. Sandulaka i tow. w sprawie przeciw ustawowego postępowania c. k. powiatowego weterynarza w Kossowie.
- Interpelacya do Wydziału kraj. p. Lewickiego i tow. w sprawie nieprawego odrzucenia przez Wydział krajowy rekursu Rusinów gminy Zamarstynowa w sprawie odstąpienia przez gminę Zamarstynów placu pod budowę gr. kat. cerkwi.
- Porządek dzienny.

(Początek posiedzenia o godzinie 11. minut 25. przed południem).

Przewodniczący: J. E. **Marszałek** krajowy Stanisław hr. **Badeni**.

Ze strony c. k. Rządu: J. E. p. Namiestnik Dr. Michał **Bobrzyński** i c. k. Rada Dworu Stanisław **Grodzicki**.

Sekretarze: pp. Mieczysław **Urbański**, Stanisław Henryk hr. **Badeni**, Jan **Wassung**, Zacharyasz **Skwarko**.

Marszałek. Najwyższym patentem z 11. września br. został zwołany Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na dzień 22. września b. r.

Ponieważ jest dostateczny komplet, przeto witając Panów jak najserdeczniej otwieram zarazem posiedzenie.

Wysoki Sejmie!

W chwili, w której rozpoczynamy tegoroczne obrady, myśli nasze zwróconą są nie tylko do spraw, które mają być przedmiotem tych obrad, ale może bardziej jeszcze do ogólnych warunków, wśród których pracować mamy; stąd gorące pragnienie, by te warunki przy ogólnej dobrej woli złożyły się tak, by praca nasza krajowi istotną korzyść przynieść mogła.

Większość polska tego Sejmu zechce niewątpliwie snuć dalej piękne myśli, które stanowiły tło wspaniałego naszego tegorocznego święta narodowego, unikając w imię dobra publicznego sporów partyjnych i osobistych, które zatruwają życie publiczne a zniechęcając i podkopując jednostki, osłabiają i zmniejszają sumę sił, jakimi dla dobra kraju rozporządzać możemy.

(Brawa i oklaski.)

Z boleścią stwierdzić trzeba, że stosunki między obydwojema narodami od ostatniej sesji nie tylko nie zmieniły się na lepsze, lecz raczej się zaostrzyły. Z tego miejsca nie padnie z pewnością żadne słowo, któreby smutne, wzajemne stosunki pogorszyć tylko mogło; nie mogą jednak nie dać wyrazu jednej myśli. Wśród większości polskiej tego kraju i Sejmu mogą być i są różnice zapatrywań co do sposobu i warunków, wśród których zaspokojenie potrzeb kulturalnych narodu ruskiego nastąpić może i powinno. Różnice te jednak trwają tylko tak długo, dokąd stoimy wobec lojalnie i kulturalnie stawianych żądań i życzeń.

(Brawo)

Wobec gwałtów i terroru jesteśmy i pozostaniemy zawsze zgodni wszyscy bez żadnego wyjątku, nie tylko w potępieniu tych środków ale w poczuciu konieczności obronnego i odpornego stanowiska.

(Brawa i oklaski)

Maju odnak nadzieję, szczo w uzaniu niewłastywostej tych sredstw i w ich osuźdzeniu jawno i hołosno złuczat' sia predstawnyki oboch narodiw. szczo z pewnostiju ułekszyt i pryskoryt lipszu buducznist.

(Lrawa)

Osobysto ostanu zawsihdy wirnym tij hadci, kotrij tilko raziw dawaw ja

wże wyraz, szczo widnosynyn teperiszni osłablajut oba narody a szkodę prynosiat z koźdym dnem bilszu ciłomu krajewy. Na tim perekonaniu opyraty budu i dalsze dijalnist w żytiu publicznym a ne choczū i ne možu pokynuty nadiju, szczo stan teperisznij jest łysze stanom perechodowym a ne trewałoju pidstawoju wzaimnych widnosyn.

(P. Makuch. Se wid Was załeżyty.)

Budżet na rok 1911 nie zawiera żadnych niespodzianek, lecz jest wyrazem smutnej choć przewidzianej i zapowiedanej rzeczywistości. Wydatki wynoszą 63 miliony, w tem przeszło 25 milionów wydatki oświatowe. Nowy dochód z opłat szynkarskich i podwyższonego podatku od piwa, preliminowany netto na 11 milionów. Wzrost wydatków w porównaniu z rokiem zeszłym wynosi okragło 2 $\frac{1}{2}$ miliona jest więc mniejszy o milion niż to Wydział krajowy w roku zeszłym przewidywał. Pomimo tego pozostaje niepokryty niedobór 5-cio milionowy, który Wydział krajowy proponuje pokryć przez podwyższenie dodatków o 10 halerzy i przez przeniesienie na rok 1911 półtora miliona niezużytej pożyczki z roku 1909.

Gdyby projektowane podwyższenie podatku od wódki weszło w życie, choćby od 1 września 1911, byłoby podwyższenie dodatków zbędne. Gdy jednak niema żadnej pewności, iż kraj tem nowem źródłem dochodu już w roku przyszłym rozporządzać będzie, Wydział krajowy po długim wahaniu był zmuszony przedłożyć wniosek podwyższenia dodatków do podatków, pomimo iż już dotychczasowe dodatki stały się dla opodatkowanych wielkim ciężarem.

Nieprzesądając uchwały Wysokiej Izby, nie mógł Wydział krajowy przedkładać wniosku pokrycia normalnego niedoboru pożyczką emisyjną, gdyż uważa ten środek za niezgodny z prawidłową gospodarką finansową i za zgubny dla przyszości finansowej kraju.

(Bardzo słuszenie)

Mając przed oczyma całość budżetu na rok 1911 trudno pominąć uwagę, że jeżeli dotąd dodatki do podatków stanowiły przeważną część dochodów funduszu krajowego, to w budżecie na rok 1911 dochód z dodatków już nawet o 10 halerzy podwyższonych, przynosi 22 miliony okragło a dochód z opłat konsumcyjnych 21 milionów.

Zwracam uwagę Wysokiej Izby na sprawozdanie Wydziału kraj. w przedmiocie utworzenia krajowego Patronatu rękodziel i przemysłu i polecam gorąco życzliwości Wys. Izby wnioski w tem sprawozdaniu zawarte.

(Brawo.)

Nie mogę w tej chwili wchodzić w szczegółowy wniosek Wydziału krajowego powiem tylko, że proponowane przez Wydział krajowy środki dla podniesienia rękodziel i drobnego przemysłu. mają na celu przede wszystkim stworzenie stałej moralnej opieki i materyjalnej pomocy dla tego działu produkcji krajowej; środki do tego wiodące z natury rzeczy zmieniać, rozszerzać i rozwijać się muszą, ale już samo ujęcie spraw rękodziel i drobnego przemysłu dotyczących, w jedną odrębną całość, będzie z jednej strony dowodem gorącej chęci Wysokiego Sejmu przyczynienia się do rozwoju i podniesienia rękodziel i uznania znaczenia tego czynnika w naszym życiu społecznem, a z drugiej strony gwarancją, że akcyja dziś poczęta, a corocznie przez Wysoki Sejm kontrolowana, będzie ciągłą, trwała i skuteczną.

(Brawa i oklaski.)

W sprawozdaniu z czynności Departamentu II. znajdzie Wys. Sejm szczegółowe sprawozdanie o założeniu na podstawie uchwał Wysokiego Sejmu Banku przemysłowego, który wczoraj działalność swoją rozpoczął.

Sądzę, że rezultatów działania Banku przemysłowego należy oczekiwać z uwzględnieniem faktycznych stosunków w kraju, z cierpliwością i bez przesadnych nadziei, a zarazem ściśle czuwać nad tem, by służył jedynie i wyłącznie tym celom, które były uzasadnieniem ofiarności kraju. Sądzę również, że większość bezwzględna jaką kraj za pośrednictwem Wydziału krajowego w tym Banku rozporządza, udział, a tem samem wpływ kapitałów krajowych, skład Rady nadzorczej i Dyrekcyi pozwalają liczyć na to, że interes i dobro kraju będzie zawsze myślą przewodnią w działaniu tej instytucyi, przy równoczesnem strzeżeniu bezpieczeństwa funduszu krajowego, Bankowi powierzono.

(Brawo.)

Podczas obecnej sesyi toczyć się będą prawdopodobnie dalsze obrady komisyjne nad sprawą reformy wyborczej, o której już dwukrotnie z tego miejsca mówiłem. Dziś do tego, co już dwukrotnie

z tego miejsca o tej sprawie mówiłem, dodać chcę tylko jedną uwagę.

Reforma wyborcza nie jest sama dla siebie celem, lecz środkiem do celu, a tem samem ma tylko o tyle wartość i znaczenie, o ile cel, któremu ma służyć, osiągnięty być może. Celem jest tu udział w reprezentacyi kraju przedstawicieli najszerszych warstw ludności, rozwój i postęp obecnego stanu rzeczy, ale bez przewrotu i bez zerwania łączności z przeszłością.

(Brawo)

Tylko taka reforma wyborcza, która ten cel mieć będzie na oku, da krajowi w przyszłości spokój, siłę, powagę, będzie trwała i stała. Dlatego zdaje mi się, że przede wszystkim musimy mieć na oku spełnienie tego celu, a nie jakiś krótki termin kalendarsowy, który łatwo postawić i oczekiwanie budzić, lecz trudniej dotrzymać.

(Brawa i oklaski.)

Wśród kwestyi ekonomicznych, które zajmą uwagę Wysokiej Izby, znajdzie się niewątpliwie! sprawa zupełnie uprawnionego dążenia kraju do uzyskania dróg wodnych. Jakiegokolwiekby miało być ostateczne rozwiązanie sprawy dróg wodnych w przyszłości, nie wątpię, że kwestya ta będzie traktowana w tym Sejmie wyłącznie ze stanowiska ekonomicznych i politycznych interesów kraju, o które wszyscy równo dbać musimy, a nie stanie się ani na chwilę platformą, któraby służyła do walki stronnictw! a nie do ułatwienia działania i wzmocnienia stanowiska naszej reprezentacyi w Wiedniu.

(Brawa i oklaski.)

Jeśli corocznie, rozpoczynając obrady nasze, myśl naszą zwracamy ku osobie najmiłościwiej nam panującego Cesarza i Króla,

(Posłowie powstają)

to dziś czynimy to tem gorącej, że w tym roku właśnie obchodził On wśród objawów miłości i wdzięczności swych ludów 80 letnią rocznicę urodzin w czerstwym zdrowiu i w pełni sił.

Dajmy więc wszyscy zgodnie gorącym sercem wyraz uczuciom wdzięczności, przywiązania i wierności dla osoby Najjaśniejszego Pana i wnieśmy okrzyk: Najmiłościwszy Cesarz i Król nasz Franciszek Józef I. niech żyje!

(Posłowie powtarzają trzykrotnie okrzyk „Niech żyje“! „Mnohaja lita“!)

Głos ma J.E. p. Namiestnik.

J. E. p. Namiestnik. Wysoki Sejmie!

Nie wiele miesięcy upłynęło od ostatniej sesji sejmowej, na której miałem sposobność zdawać wys. Sejmowi sprawę o całej działalności Administracji politycznej w kraju, dlatego też obecnie mogę się ograniczyć do wyjaśnienia tylko tych zadań Administracji, które jej po za zwykłym tokiem czynności przybływały i które w ciągu ostatnich miesięcy wymagały od niej zdwojonej pracy.

Na ostatniej sesji uchwalił wys. Sejm 51 ustaw, z których kilka, odnoszących się do opłat gminnych nie mogłem jeszcze przedłożyć Ministerstwu, gdyż mimo licznych urgensów, nie otrzymałem od gmin potrzebnych do umotywowania zamknięć rachunkowych. Wszystkie inne przedłożono Ministerstwu. Sześć otrzymało już Najw. Sankcyę, między niemi ustawa zmieniająca § 24 ustawy o Reprezentacji powiatowej, ustawa zmieniająca ustawę budowniczą dla miasta Krakowa, a w najbliższych dniach oczekuję sankcyi noweli do § 47 ustawy wodnej.

Uchwał wymagających Najw. zatwierdzenia powziął wys. Sejm na ostatniej swojej sesji 36, z tych tylko dwie zatwierdzenia tego dotychczas nie otrzymały.

Perewedenie nowoho zakona łoweckiego dostarczyło własnym powitowym bołuto pracy. Starostwa musily zaniaty sia ustanowieniem okruhiw polowania, utworemien spikok łoweckych, jak takoz dopylnowaniem prawyhoho wyboru ich wydihiw, wkińcy ustanowieniem grup okruhiw polowania i imenowaniem predsidiateliw sudiw myrowych i ich zastupnykiw dla poodynokych grup. Dijszly mene zi storony ludnosity w tim naprjami skarhy, imenno szczo okruhy sudiw myrowych w dekotrych powitach ustanowleno za welyki i szczo ludnist poszkodowana zwirynoju do miscewosity sudu za daleko bude mała dorohu. Pryporuczywjem starostam, szczo by meni predložily sprawozdanie o dokonanim czerez nych perewedeniu zakona, a jesly sia perekonaju, szczo tut abo tam postupleno niewlastywo, pryporucznu riez poprawyty. Reforma prawa polowania je odnak w czyslennyh naprjamach pryncypjalna i wwodytnowi, instytucyjji. kotri lysz stepenno mozut wijty w žytie i musiat perejty czerez perjodu nedomahań i wyprobowania.

Największego wyteżenia sił wymagała sprawa nadania koncesyj szynkarских,

która jeśli się ją rozważy z ogólnego krajowego stanowiska, stanowi wielki przewrót nie tylko w stosunkach lokalnych, ale także w ogólnych stosunkach etycznych i ekonomicznych. Wobec tej doniosłości sprawy, wobec tego, że ostatecznie na mnie, jako na szefa rządu krajowego spadnie za jej rozwiązanie odpowiedzialność, nie mogłem działalności swojej ograniczyć do rozstrzygania rekursów, które tylko w pewnych przypadkach mogą mieć skutek. Nie mogłem nawet zadowolnić się wydaniem pewnych ogólnych wskazówek, gdyż w sprawie tak trudnej i skomplikowanej, wrzynającej się tak głęboko w dotychczasowe stosunki, mogłem przypuszczać, że jedna lub druga wskazówka nie będzie należycie zrozumiana, że każdy z pp. starostów będzie miał szereg kwestyi natury prawnej i ekonomicznej i że wskutek tego w rozwiązaniu sprawy w różnych powiatach mogą się uwydatnić jaskrawo różnice, których w drodze rekursu nie będzie można najczęściej usunąć, a których ze stanowiska jednolitej Administracji nie można by w żaden sposób usprawiedliwić. Dlatego korzystając ze służącego mi nad władzami powiatowemi prawa kontroli zażądałem od panów starostów opracowania i przedłożenia mi projektów rozdziału koncesyj, a gdzie w projekcie jakim dostrzegłem mylnie zapatrywania lub zboczenia od ogólnych zasad, tam zwróciłem na to uwagę i wskazałem kierunki, w których projekt należałoby przerobić. W tych granicach wybór pomiędzy kompetentami, opierający się na zbadaniu ich kwalifikacyi osobistej i przydatności lokalu, pozostał rzeczą panów starostów, a decyzja ich nie przesądza zbadania sprawy i decyzji Namiestnictwa w każdym poszczególnym przypadku, w którym wniesiony będzie rekurs.

Sprawa rozdawnictwa koncesyj postąpiła o tyle, że jeszcze w ciągu bieżącej sesji sejmowej będę miał sposobność ogłosić jej rezultaty i dać wysokiemu Sejmowi możność ich ocenienia. Dziś mogę zaznaczyć, że całe rozdawnictwo koncesyj oznacza ogromne ograniczenie pijaństwa, które w niektórych okolicach kraju i w niektórych gminach rozpowszechniło się tak dalece, iż szynk przypadał nawet na sto mieszkańców, licząc w to kobiety i dzieci. Od 1 stycznia 1911 r. w gminach wiejskich jeden szynk przypadać będzie z reguły na 800, w gminach miejskich na 500 mieszkańców. Gdziekolwiek gmina

oświadczyła się przeciw szynkowi, tam go nie będzie, gdzie gmina oświadczyła się za mniejszą liczbą szynków, niżby na nią w stosunku do liczby mieszkańców przypadalo, tam liczba szynków będzie mniejsza. Z fabryk i z miejsc odpustowych szynki będą usunięte, gdyż nie możemy uznać kierunku, że gdziekolwiek zbiera się ludność robotnicza lub pątnicy, tam należy odrazu przysunąć do nich jak najbliżej wyszynk trunków alkoholicznych. Poleciłem natomiast starostom, ażeby w miejscach tych popierali zakładanie gospod z podawaniem potraw, kawy i herbaty.

W wyborze pośród ogromnej liczby kompetentów trzymali się panowie starostowie zasad wyłuszczonych niedawno w urzędowym komunikacie w dziennikach, a mianowicie liczyli się o ile można z opinią gmin, a uwzględniali dotychczasowych szynkarzy, tych, którzy zawód ten bez zarzutu osobiście wykonywali, a nie mieli kontrkandydatów poleconych przez gminę, mających odpowiednie lokale i wymaganą kwalifikację. Górowała przy rozdawnictwie zasada ustawy, że koncesya wykonywana być musi osobiście, a tylko z ważnych powodów przez zastępcę.

Liczba koncesyj udzielonych osobom prawniczym lub fizycznym z pozwoleniem wykonywania przez zastępcę jest jednak w stosunku do ogólnej liczby koncesyj znikająco mała. Wyjątki dotyczą głównie w interesie produkcji krajowej browarów, a o ile szło o drobną sprzedaż gorzelnii, dotyczą także hoteli, kasyn itp. Typem powszechnym szynku będzie jednak szynk wykonywany przez koncesyonariusza osobiście i na własny rachunek. Szynkarz nie znajdzie w gminie nikogo, ktoby interesowany był w jego materialnem powadzeniu i ktoby jego możliwe nadużycia gotów był zaślaniać i im pobłażać. Kontrola będzie ogólna, a władze polityczne będą mogły zgodnie z opinią publiczną, a w myśl ustawy odbierać koncesye każdemu, kto jej nadużyje. W tem, niemniej jak w ograniczeniu liczby szynków, leży wielka doniosłość przeprowadzonej reformy.

Akcyja zorganizowania szkoły ludowej w tych wszystkich gminach, które jej dotychczas nie mają i do żadnego związku szkolnego nie należą, osiągnęła już rezultat bardzo pocieszający. Gmin takich obecnie jest już tylko 169, między niemi wiele o zbyt małej liczbie ludności. Akcyja

budowy szkół, będąca w związku z ich organizacyą, postąpiła o tyle, że z funduszu 10-milionowego przyznano 613 gminom zasiłki w kwocie 8.522.000, a z sumy tej asygnowano dotychczas kwotę 3,142 000 kor.

Ankiety, które odbyły się w Radzie szkolnej krajowej nad planami naukowymi szkół ludowych odniosły na razie ten rezultat, że 25 szkół przekształcono na czteroklasowe, a w 160 szkołach jednodwu i trzechklasowych, głównie wiejskich zaprowadzono plan nauki szkoły czteroklasowej, ażeby poziom wiedzy podnieść i młodzieży wiejskiej, garnącej się do szkół średnich lub wydziałowych przygotowanie do niej ułatwić. Pracą nad planami naukowymi szkół mniej i więcej-klasowych, wiejskich i miejskich, w tym kierunku, ażeby je ku sobie zbliżyć i na stronę formalną wykształcenia położyć większy nacisk, zajmuje się Rada szkolna krajowa, ale rzecz ta w kierunku żądanym przez ankietę bez zmiany artykułu 3 ustawy z roku 1867 o języku wykładowym, przeprowadzić się nie da.

Z dziedziny wyższych szkół podzielić się mogą z wysokim sejmem wiadomością, że Rząd, idąc za żądaniem kraju i Sejmu przystąpił do zakładania nowych szkół przemysłowych. Kilka takich szkół jest projektowanych, pertraktacye z gminami przeprowadzono i w niedługim czasie oczekiwać należy ich otwarcia. Tak samo podjęta jest akcyja ku zakładaniu dwuklasowych szkół handlowych.

Energicznemu zarządzeniom administracyi sanitarnej powiodło się dotychczas zapobiedz zawleczeniu do Galicyi cholery, chociaż ona już ze wszystkich stron do niej puka. Nie byliśmy tak szczęśliwi co się tyczy pryszczycy, która do nas przyszła od północy i południowego wschodu głównie dlatego, że ludność nie ma jeszcze należytego zrozumienia, jaką stratą materialną zaraza ta krajowi grozi i dla uniknięcia indywidualnej lub lokalnej straty zataja często chorobę i domaga się bezwzględnie odbywania targów. Władza administracyjna musi też wyteżać wszelkie swoje siły dla skutecznego stłumienia zarazy, a że nie idzie w tem po za granice ustawy i konieczności niezbędnej, tego dowodem odwieszczenie ogłoszone niedawno w *Gazecie Lwowskiej*, reasumujące jej zarządzenia.

Zapowiedziana przezemnie akcyja w sprawie podniesienia Krynicy nie ustała

na chwilę, chociaż nie może się pochwalić tempem tak szybkim, jak tego domagają się kuracyusze, napływający do Krynicy w większej liczbie, niż starczy dla nich kąpeli. Mogę jednak zaznaczyć że w tych dniach otrzymałem kredyt na przedsięwzięcie głębokich wierceń, celem poszukiwania nowych źródeł wody, a równocześnie deleguję komisję lekarsko-techniczną, ażeby przez odkrycie rurociągu, prowadzącego z głównego źródła do łaźniek przekonać się, czy uzasadnione jest przypuszczenie, że woda głównego źródła gdzieś bokiem uchodzi, ażeby spróbować, czy przez obniżenie rurociągu, a tem samem zwierciadła wody w źródle, wydajność jego się nie zwiększy i wogóle ażeby zaproponować wszystko, co w tym kierunku okaże się możliwe. Budowa łaźniek borowinowych miała do walczenia mimo, że ją poruczono znakomitemu architekcie, z wielkimi trudnościami, gdyż jest to budowa wymagająca wielu specjalnych urządzeń. Okazała się potrzeba przerobienia planów i kosztorysów, w tym miesiącu jednak rzecz odchodzi do Wiednia do aprobaty, a z wiosną budowa powinna się rozpocząć. Ważna dla rozwoju Krynicy regulacja potoku Kryniczanki i w związku z nią będąca sprawą kanalizacji postąpiła o tyle, że plany są zupełnie wygotowane, a na dzień 7 października zwołana została krajowa Komisja regulacji rzek, ażeby plany te przejrzeć i aprobować.

Sgrawa użycia i rozdziału funduszu kor. 1,428 000. przeznaczzonego na poparcie chowu bydła z tytułu traktatów handlowych, która w tak wysokim stopniu zajmowała wysoki Sejm na ostatniej jego sesji została w ostatnich dniach w przeważnej części załatwiona. Pan Minister rolnictwa po przeprowadzeniu dochodzenia przewidzianego w § 4 ustęp 3 ustawy z 30 grudnia 1909 r., a w szczególności po porozumieniu się z Wydziałem krajowym zdecydował użycie tej kwoty w następujący sposób:

1. na meliorację łąk i pastwisk 450.000 kor.;
2. na ubezpieczenie bydła 150.000 koron;
3. na popieranie mleczarstwa 180.000 koron;
4. na premiowanie i zakupno licencyonowanych buhaji 120.000 kor.;
5. na korzystne spożytkowanie bydła 128 933 koron i 50 hal.

Co do szczegółowego użycia powyższych kwot oczekuje Ministerstwo rolnictwa wniosków, które mam przedłożyć w porozumieniu z Wydziałem krajowym. Ministerstwo rolnictwa zastrzega sobie jeszcze zajęcie stanowiska co do tych szczegółowych wniosków, względnie wydanie z własnej inicjatywy potrzebnych zarządzeń, przyczem pozostanie zawsze w kontakcie z Namiestnikiem i Wydziałem krajowym i zawiąże do współdziałania w każdorazowej szczegółowej akcji właściwe czynniki.

Co do reszty 400.000 koron pozostającej z ogólnej na Galicyę przypadającej kwoty 1,428.933 kor. 50 hal. zamierza Ministerstwo użyć jej w roku 1910 w ten sposób, że z tej reszty udzielonoby pod najściślejszą kontrolą Ministerstwa rolnictwa subwencji poszczególnym korporacjom rolniczym na następujące cele:

1. na urządzenie wystaw bydła;
2. na premiowanie włościańskich gnojowni i budynków stajennych;
3. na ogólne popieranie gospodarstwa mlecznego przez popieranie kursów mleczarskich, stypendya na podróże, wystawy masła, kursa dojenia, demonstracye prób zanieczyszczenia i promienionowania; odczyty i publikacye o racjonalnej i wzorowej produkcji mleka, kontrolę użyteczności, spożytkowanie paszy i t. p.
4. na pouczające kursa, wykłady wędrownie, publikacye i t. d. w celu oświecenia ludności na polu chowu bydła, uprawę paszy i gospodarstwa pastwisk;
5. na popieranie uprawy paszy i hodowli roślin pastewnych, jakoteż na popieranie racjonalnego wspólnego nabywania nasion, środków gnojenia i karmy.

Ponieważ w celu ustanowienia kwot na wyżej wymienione cele, które przypadną na poszczególne korporacye rolnicze, z sumy 400.000 koron odbędą się jeszcze narady, oznajmi Ministerstwo rolnictwa później swe postanowienie.

Nie zrobiła, o ile mam wrażenie, takiego kroku naprzód sprawa reformy wyborczej sejmowej, która w przerwie pomiędzy sesjami sejmowymi miała się przygotować. Zdania dwu równych sobie połów komisji i subkomitetu zbyt jeszcze są rozbieżne. Chociaż też z największą uwagą śledziłem przebieg dotychczasowych rozpraw w komisji, względnie subkomitetu, to nie miałem dotychczas moż-

ności do czynnego wzięcia w nich udziału, gdyż dyskusya, a po części i uchwały komisji nie stanęły na gruncie kompromisowym i nie trzymały się tych granic, w obrębie których, w myśl deklaracji Rządu, sankcya dla projektu reformy jest możliwa. Nie pozostaje mi więc jak na tę chwilę czekać, a mogę wysoki Sejm zapewnić, że uważałbym za ważne i piękne zadanie z ramienia Rządu współdziałać i przyczynić się do przyjścia do skutku reformy, której potrzebę i doniosłość najzupełniej uznaję.

Panującego w kraju spokoju, potrzeby spokoju odczutej przez wielkie masy tak polskiej, jak i ruskiej ludności, potrzeby spokoju niezbędnego dla pracy tak kulturalnej, jak i ekonomicznej, nie zdołały głębiej zakłócić namiętne walki i spory partyj politycznych. Zagroziły mu w ostatnich czasach sporadyczne wprawdzie, ale niemniej karygodne akty, których motywem w niektórych pogranicznych powiatach był prosty bandytyzm, importowany z zagranicy, w kilku zaś przypadkach posunięty do ekstremu szowinizm narodowy, któremu się zdawało, że do najwyższych dóbr narodowych można zdążać nie drogą płodnej kulturalnej pracy, lecz drogą gwałtów. We wszystkich tych przypadkach władza polityczna wkroczyła i wkroczy zawsze, gdyby się miały ponowić, z możliwą energią. Wydane przezemnie w ostatnich dniach ograniczenia posiadania rewolwerów, browningów i wszelkiego rodzaju pistoletów powinny jej to zadanie ułatwić. Gdzie groziło zaburzenie publicznego spokoju, tam władze polityczne nie wahały się zrobić użytku ze służącego im z ustawy prawa zakazania demonstracyjnego pochodu lub zgromadzenia, ale czuwałem nad tem, aby zarządzenia takie były ograniczone tylko do istotnej, chwilowej potrzeby. Jestem bowiem przekonany, że każdy taki środek prohibicyjny tępi się łatwo, jeśli się go używa ponad konieczną potrzebę, jeżeli motywem jego jest tylko nerwowa jakaś obawa, a nie spokojne ocenie rzeczywistych stosunków. Występując zaś w granicach istniejących ustaw przeciw tym, którzy porządek publiczny pragną zakłócić, władza musi unikać tego, ażeby czynów ich nie generalizować, nie przenosić na całą warstwę społeczną lub na naród, który od ich pochwalania w ogromnej swojej większości jest daleki, ażeby każdemu wybrykowi nie poddawać od razu i bez realnej podstawy motywu naro-

dowej walki, ażeby przed tą walką narodową uchronić wielki ogół ludności, który jej nie pragnie i który do niej porwać się nie da.

Jako komisarza rządowego mam zaszczyt przedstawić radcę dworu p. Grodzickiego.

Marszałek. Ubył z naszego grona w ciągu bieżącego roku jeden z bardzo cenionych posłów, a powszechną przyjaźnią otaczany Stefan Sękowski.

Od długiego szeregu lat życie i najlepsze siły poświęcał prawie wyłącznie służbie publicznej.

Był nie tylko w pracy obywatelskiej gorliwym, ale umiał do gorliwości innych pobudzać, przykładem i temperamentem zachęcać.

W Sejmie pożyteczny, gorliwy i czynny; jako długoletni prezes Rady powiatowej pracował dla powiatu z zapałem, niezwykłą pilnością i istotnym pożytkiem. Wierzył w pożytek i znaczenie Rad powiatowych, dlatego oddawał się pracy w powiecie chętnie i z ciepłem wewnętrznym. Starał się powiat mielecki podnieść pod względem ekonomicznym i oświatowym a zasługi jego, skutki i wyniki jego działalności i serdecznych starań pozostaną trwałe.

Można o nim powiedzieć, że kochał nie tylko kraj cały, ale kochał w nim wszystkich. Było to dla niego największą przyjemnością, największym zadowoleniem wewnętrznym, gdy mógł krajowi, powiatowi, gminie i każdemu człowiekowi pożytek przynieść lub przysługę oddać.

Dobrze myślał, dobrze czuł, dobrze pracował, dobrze żył. Cześć Jego pamięci!

Przed przystąpieniem do porządku dziennego zażądał głosu p. Lewicki.

P. Lewicki. Wysoka Pałato!

Suprotyw enuncyacji jaki pry witworeniu nynisznych narad Wysokoho Sojmu upały z wysszych miśc, maju cześć w imeny ukraińskoho-ruskoho klubu sojmowoho złożyty ślidujucu deklaraciju.

Stupajuczy w tu sesyju hałyckoho Sojmu zajawyły my w imeny ruskoho naroda, szczo uważajemo toj Sojm instytucyjeju perechodowuju pokłykanujułszye do uchwałenia wyborczoji reformy opertoji na osnowach zahalnoho i riwnoho prawa wyborczoho, pryczim ne zrikajemo sia prawa dochodyty w sim Sojmi naszych praw i domahaty sia zaspokojenia naszych koniecznych, narodnych potreb.

Na żal, chociaż wid seji chwyli my-
nęły wże dwa lita, z dijalnocy seho Soj-
mu nasze położenie prawno-połytyczne
w nyczim ne zminyłoś.

Sprawa reformy wyborczoji do Soj-
mu krajewoho, widpowidajuczoji nowócze-
snym wymoham suspilnocy a takoz za-
sada sprawedlywoho widnoszenia sia oboch
narodiw zameszkujuczych sej kraj zowsim
ne postupyła napered.

Obtiazenie podatkowe szyroko se-
lańskoho nasełenia zbiliszaje sia z kożdym
dnem i do riwnoho prawa politycznoho
sych szerokych mas sia ne dopuskaje.

Administracya krajewa w misce pry-
reczenoji reformy

(P. Staruch. Wytworyła anarchiu!)
dochodyt do systowania praw konsty-
tucyjnych w prymineniu do ruskoho na-
roda.

Ta hodi nam zdaty w tim Sojmi
zaspokojenia chotiajby najbilcze koniecz-
nych potreb naszoho naroda.

(P. Staruch. Procz ze szlachockym
Sojmom.)

Nasuprotyw seho musymo w imeny
seho naroda zajawyty tut, szczo z dijal-
nocy seho Sojmu krajewoho ne spodi-
jemo sia nijakych uspichiw dla ruskoho
naroda, dlatocho musymo połyszytyś w opo-
zycyji protyw polskoji sojmowoji biliszocy
tak dowho, poky zastupnyky polskoho na-
roda ne stanut na stanowysku bezwhlad-
noji sprawedlywocy suspilno politycznych
praw ruskoho naroda, i przyznania pow-
noho riwnouprawlenia ruskoho naroda na
wsich oblaściach żytia publicznoho.

W kińcy na zajawu JE. Marszałka
oponujemo riszuczo, jakoby naszym zma-
haniem buw gwałt i terror.

(JE. Marszałek. Tego nie powie-
działem)

Osterihajemo pered tiazkymy naśli-
damy, jaki moze wyklykaty postijne
nechtowanie praw i zmahań ruskoho na-
roda.

(Oklaski na ławach ruskich.)

Marszałek. Udzieliłem urlopu nastę-
pującym posłom a to: pp. Wincentemu
Krańskiemu na 8 dni, Krzeczunowiczowi na
1, Hupce na 2, Skrzyńskiemu na 3, Sta-
rzyńskiemu na 3, Żardeckiemu na 5, Cze-
czowi na 5, Theodorowiczowi A. na 6,
Kołpaczkiwiczowi na 8, Witoldowi Kory-

towskiemu na 8, Tertilowi na 3 i A. Go-
łuchowskiemu na 5 dni

Poseł p. Garapich prosi o udzielenie
10-dniowego urlopu.

Rozprawa otwarta. Czy żąda kto
głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda,
rozprawa zamknięta. Przystępujemy do
głosowania. Kto się zgadza na udzielenie
urlopu, zechce rękę podnieść (Większość).
Urlop udzielony.

Poseł J. Szeptycki prosi o udzielenie
urlopu na 14 dni.

Rozprawa otwarta. Czy żąda kto
głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda,
rozprawa zamknięta. Przystępujemy do
głosowania. Kto się zgadza na udzielenie
urlopu zechce rękę podnieść. (Większość)
Urlop udzielony.

Poseł Baworowski prosi o udzielenie
urlopu na 3 tygodnie.

Rozprawa otwarta. Czy żąda kto
głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda
rozprawa zamknięta, przystępujemy do
głosowania. Kto się zgadza na udzielenie
urlopu zechce rękę podnieść. (Większość).
Urlop udzielony.

Poseł Tyszkiewicz prosi o udzielenie
urlopu na 3 tygodnie.

Rozprawa otwarta. Czy żąda kto
głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda,
rozprawa zamknięta, przystępujemy do
głosowania. Kto się zgadza na udzielenie
urlopu, zechce rękę podnieść. (Większość).
Urlop udzielony.

Zanim jeszcze przystąpię do porzą-
dku dziennego, muszę zwrócić uwagę Wy-
sokiej Izby na jedno. Podczas ostatniej
sesji nie były na porządku dziennym
sprawozdania kilku komisji w sprawach
peryodycznie powtarzających się coroku
sprawozdań Wydziału krajowego. Ponie-
waż obecnie są już za ostatni rok te same
sprawozdania Wysokiemu Sejmowi przed-
łożone, przeto mam zamiar nie umiesz-
czać na porządku dziennym sprawozdań
już gotowych z roku przeszłego tak dłu-
go, dopóki nie pojawią się z tego roku
i następnie równomiernie załatwimy spra-
wozdania za oba lata.

Mówię to dlatego, że gdyby która-
kolwiek komisja z jakichkolwiek powo-
dów życzyła sobie, ażeby jej sprawozda-
nie tamtegoroczne nie załatwione, zostało
wzięte na porządek dzienny, zastosuję się
do jej życzenia o tyle, o ile do mojej
wiadomości życzenie to poda.

Dalej jest cały szereg wniosków poselskich, które zostały wniesione ostatniej sesyi, których jednak pierwsze czytanie dotąd się nie odbyło. Ponieważ cały szereg tych wniosków jest natury lokalnej, przypuszczać mogę, że powód, który skłonił posła tego do postawienia wniosku, dziś już nie istnieje, przeto uważam wniośki te za bezprzedmiotowe i oświadczam, że te wnioski poselskie, które były postawione podczas ostatniej sesyi, o tyle tylko na porządek dzienny do pierwszego czytania umieszczę, o ile wnioskodawca życzenie swe, czy wobec mnie, czy kancelaryi sejmowej w tym kierunku objawi.

Przed przejściem do porządku dziennego zarządził głos p. Stapiński. Udzielał mu go.

P. Stapiński. Wysoki Sejmie!

Po wielkich trudach, długich debatach i różnych przejściach udało nam się w tej Wysokiej Izbie uzyskać nową ustawę łowiecką i zaraz na pierwszym wstępie wykonania tej ustawy, przekonaliśmy się, że praca nasza była daremna, a nadzieje ludności złudne.

Albowiem na pierwszym kroku wykonania tej ustawy spotkaliśmy się z takim objawem stosunków w naszym kraju i z takim wykonaniem, które dla nas zastępców ludu są obelgą i dla ludu samego niesłychanym pokrzywdzeniem.

Wiadomo Wysokiemu Sejmowi z głosów prasy, że na powiat liczący 111 gmin ustanowiono 6 okręgów sądów polubownych tak, że będą gminy, które będą miały 23 km. do siedziby przewodniczącego sądu, a na sześciu przewodniczących nie znalazł się w powiecie ani jeden właściciel godny tego stanowiska. Sami tylko leśniczowie i zastępcy leśniczów okazali się godnymi. A w powiecie u kolegi Witosa na 12 okręgów, nasz kolega Witos był na tyle uznany za godnego, że został mianowany zastępcą przewodniczącego.

Po takim doświadczeniu z ustawą łowiecką widzimy my i cała ludność, że wszelkie nasze zmiany ustawodawcze bez jednej zasadniczej zmiany, mianowicie co do wpływów politycznych i znaczenia w kraju są iluzoryczne.

Po tem doświadczeniu ostatniem przechodzimy do przekonania, że podstawą naszych słusznych nadziei i nadzieją samą w kierunku zmiany stosunków, może być tylko zmiana wpływu przedsta-

wicieli ludu przez zmianę reformy ordynacji wyborczej do Sejmu i zmiana stosunków w tej Wysokiej Izbie, na podstawie powszechnego, równego, bezpośredniego i tajnego prawa głosowania.

Dlatego też na podstawie przekonania i świadomości usposobienia ludności, świadomości, że ludność ta stanowczo wytrwale, powszechnie w całym kraju żąda zmiany ustawy wyborczej, oświadczamy, że reprezentanci polskiego stronnictwa ludowego w tej Wysokiej Izbie uważamy sprawę tę za najpilniejszą, konieczną i to nie jak przyrzekł Marszałek w czasie nie wiadomym, aż się porozumiemy, tylko w czasie określonym, w szybkim, koniecznie w tej sesyi. Kto chce spokojnego załatwienia tej sprawy razem z nami, rękę powinien przyłożyć do ostatecznego załatwienia tej sprawy w Sejmie.

Marszałek. Podaję do wiadomości, że z 46 przedłożeń Wydziału krajowego, ośm nie jest jeszcze rozdanych w ruskiem tłumaczeniu, dlatego pierwsze czytanie tych 8 punktów odraczam do czasu, w którym te sprawozdania ruskie będą rozdane.

Przystępujemy do porządku dziennego.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności urzędowych za czas od 1. lipca 1909 do końca czerwca 1910. (AI. 713).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz.** Wnoszę odeślanie sprawozdania z czynności biura prezydyalnego do komisji budżetowej, Dep. I. do komisji gminnej, szkolnej i budżetowej, z czynności Dep. II. do komisji budżetowej i przemysłowej, z czynności Dep. III. do komisji gospodarstwa krajowego, z Dep. IV. do komisji drogowej i kolejowej, z czynności Dep. V. do komisji sanitarnej, wreszcie z czynności Dep. VI. do komisji prawniczej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść (Większość) jest przyjęty. Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie uzupełnienia postanowień regulaminu sejmowego (AI. 714).

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**. Wnoszę o odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta.

P. Makuch. Proszu o hołos.

Marszałek. P. Makuch ma głos.

P. Makuch. Wnoszu, szczyoby se sprawozdanie widosłane buło do komisji dla reformy wyborczoj.

Marszałek. Nikt więcej głosu nie żada. (*Nikt*). Rozprawa zamknięta. Głos ma p. sprawozdawca.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**. W imieniu Wydziału krajowego muszę obstawać przy wniosku odesłania sprawozdania do komisji administracyjnej.

Ja tylko tem mogę usprawiedliwić wniosek Wydziału krajowego, że komisya dla reformy wyborczej ma zadanie tak poważne i tak jest przeciążona czynnościami, że Wysoka Izba uznała za konieczne uchwalić dla niej permanencyę. Wobec więc takiego przeciążenia, i ze względu na to, że tego rodzaju sprawy i w komisji administracyjnej są opracowywane, postawił Wydział krajowy wniosek o odesłanie sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek. Przystępujemy do głosowania.

Wydział krajowy postawił wniosek, ażeby sprawozdanie odesłano do komisji administracyjnej. P. Makuch stawia wniosek, ażeby sprawozdanie to odesłać do komisji dla sprawy reformy wyborczej.

Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje dalej idący wniosek p. Makucha, zechce rękę podnieść. (*Mniejszość*). Wniosek upadł.

Kto przyjmuje wniosek Wydziału krajowego. (*Większość*). Jest przyjęty.

Marszałek. Z kolei następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany etatu urzędników krajowego biura kolejowego.

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos. (*Al. 715*).

Spraw. członek Wydziału krajow. p. **Onyszkiewicz**.

Wnoszę odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

P. Petruszewicz. Proszu o hołos.

Marszałek. P. Petruszewicz ma głos.

P. Petruszewicz. Poneże sprawozdanie nyniszne Wydiłu krajewoho traktuje o dwóch przedmetach i o budżeti i sprawach żeliznychych — dumaju, szczyto ne jest sprawa komisji budżetowej, łysze komisji żeliznychych, kotra znajuczy odnosynay, może uczynyty wnesenie, czy zmina jaka je potribna. A potomu stawłaju wnesenie, szczyoby Switłyj, Sojm zwoływ perekazaty sprawozdanie ni do komisji budżetowej, ałe do komisji żeliznychych, a ewentualno do komisji budżetowej do połałodzenia w porozumieniu z komisjeju żeliznychych.

Marszałek. Czy żada jeszcze kto głosu? (*Nik*). Rozprawa zamknięta. P. sprawozdawca ma głos.

Sprawozd. członek Wydz. kraj. p. **Onyszkiewicz**. Zgadzam się na ewentualny wniosek odesłania tego sprawozdania do komisji budżetowej do załatwienia w porozumieniu z komisją kolejową.

Marszałek. Przystępujemy do głosowania. Wydział krajowy wnosi, ażeby sprawozdanie Wydziału odesłać do komisji budżetowej. Jest wniosek dalej idący, ażeby odesłać sprawozdanie do komisji kolejowej. Kto się z tym wnioskiem zgadza, zechce rękę podnieść. (*Mniejszość*).

Jest następnie wniosek ewentualny, ażeby sprawozdanie przekazać komisji budżetowej do załatwienia w porozumieniu z komisją kolejową. P. sprawozdawca zgodził się z tym wnioskiem. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przekazanych przez Wysoki Sejm petycji. (*aleg. 716*).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Spraw. czł. Wydz. kraj. p. **Onyszkiewicz**. Wnoszę imieniem Wydziału krajowego o odstąpienie niniejszego sprawozdania komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żada kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żada, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następny punkt porządku dziennego t. j. pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie odnowienia królewskiego zamku na Wewelu w Krakowie za czas od 1. lipca 1909 po koniec sierpnia 1910, usuwam z porządku dziennego, ponieważ sprawozdanie w ruskim tłumaczeniu nie wyszło jeszcze z druku

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany § 23. ustawy o Reprezentacji powiatowej. (aleg. 717).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozd. Członk. Wydz. kraj. p. **Onyszkiewicz**. Wnoszę o odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z rozparcelowanych obszarów dworskich w Jajkowiecach i Lubczy samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą Antoniówka aleg. 718).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Spraw. czł. Wydz. kraj. p. **Onyszkiewicz**. Wnoszę imieniem Wydziału krajowego o odesłanie sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek, Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z gminy Laszki murowane dwóch samoistnych gmin administracyjnych pod nazwą „Laszki murowane miasteczko“ i „Laszki murowane wieś“. (aleg. 719).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Spraw. Czł. Wydz. kraj. p. **Onyszkiewicz**. Wnoszę imieniem Wydziału kraj. o odesłanie sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia z przysiółka Siółko ad Borzyków tudzież z części obszaru dworskiego w Borzykowie samoistnej gminy administracyjnej pod nazwą Siółko. (alegat 720).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozd. Człon. Wydz. krajow. p. **Onyszkiewicz** Wnoszę o odesłanie sprawozdania do komisji gminnej

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wyłączenia przysiółka Seńkowice ze związku gminy Hołe rawskie i utworzenia z niego samoistnej gminy administracyjnej. (aleg. 721).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozd. Członek Wydziału kraj. p. **Onyszkiewicz**. Wnoszę odesłanie sprawozdania do komisji gminnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie. (aleg. 722).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozd. Członek Wydziału kraj. p. **Onyszkiewicz**. Wnoszę o odesłanie sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten

wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*).
Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych funduszach pożyczkowych na budowę koszar dla wojska za czas od 1 go lipca 1909 do 30 czerwca 1910. (alegat 723).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozd. czł. Wydz. krajowego p. **Onyszkiewicz**: Wnoszę odesłanie sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania ck. Rady szkolnej krajowej o stanie wychowania publicznego za rok szkolny 1908/9. (aleg. 724).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozd. czł. Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**: Wnoszę o odesłanie sprawozdania do komisji szkolnej i przemysłowej.

P. Skwarko: Proszu o hołos.

Marszałek: P. Skwarko ma głos.

P. Skwarko: Sprawozdanie Wydziału krajowego w sprawie przedłożenia sprawozdania ck. Rady szkolnej krajowej o stani publicznoho wychowania za rok szkolny 1908 - 1909 je wydrukowane w jazyci polskim i ruskim. Odnak przedłożene sprawozdanie Rady szkolnej krajowej, które jest integralnoju czastyju sprawozdania Wydziału krajowego dosy ne zostało podane w jazyci ruskim. A pozajak sut' w tim sprawozdaniu toczky i sprawy dla nas duże ważni prote hadaju szczo doky ne byde wypeczatane sprawozdanie w ruskim jazyci...

Marszałek: Ja sądę, że szan. poseł z góry był przygotowany na moją odpowiedź. Sprawozdanie Wydziału krajowego wydrukowane jest tak w języku polskim jak i ruskim. W jakim tekście przedkłada Rada szkolna Wydziałowi krajowemu swoje sprawozdanie to się usuwa z pod wpływu i ingerencyi Wydziału krajowego. Rzecz ta była trakto-

wana już tamtego roku i sami panowie uznali, że to nie należy do Wydziału krajowego, dlatego ja sam nie mogę usunąć tego punktu z porządku dziennego lecz muszę zostawić decyzję Wys. Izbie, przyczem zaznaczam jeszcze raz, że sprawozdanie Wydziału krajowego jest drukowane w języku polskim i ruskim.

P. Skwarko: Proszu o hołos.

Marszałek: Głos ma p. Skwarko.

P. Skwarko: Ale ja hadaju, szczo, koły Wydił krajowyj prychodyt' do nas iz sprawozdaniem Rady szkolnoji, które jest integralnoju czastyju sprawozdania Wydiłu, to sprawozdanie Rady szkolnoji krajowej powynno buty podane takož w jazyci ruskim.

Pozajak sprawa, w jakim jazyci predkłada je swoji sprawozdania Rada szkolna krajowa, ne należyt' do kruha dłańnia Wydiłu krajowego i prote pidaju decyzji w tij sprawie Wys. Pałati.

Zajawljaju, szczo trymajaju sia stysło regulaminu, kotryj każe, szczo wsi sprawozdania majut buty predkładani tak w polskim, jak i w ruskim jazyci — a pozajak sprawozdanie Rady szkolnoji krajowej jest integralnoju czastyju sprawozdania Wydiły krajowego — to i sprawozdanie Rady szkolnoji powynno buty przedłożene w jazyci ruskim.

Marszałek: Muszę jesze raz oświadczyć, że w danym wypadku trzymam się ściśle regulaminu, który mówi, że sprawozdania Wydziału krajowego muszą być przedkładane w obu językach, pozostawiam jednak decyzję w tej sprawie Wys. Izbie.

P. Makuch: Proszu o hołos.

Marszałek: P. Makuch ma głos.

P. Makuch: Sprawa ne jest tak mała, jakby może się zdawało. Rada szkolna krajowa, to ne jest prywatna instytucja — ale instytucja publiczna, kotra maje obowiazok szanowaty prawa drugoj nacyi. A skoro Rada szkolna krajowa ne szanuje praw naszolo jazyka, to musymo staty ra stanowysku szczo by Radu szkolnu podiłyty na dwi sekeyi: polsku i rusku.

Ja otże poperaju wnesenie p. Swarki, szczo by sprawozdanie Rady szkolnoji krajowej buło przedłożene takož w jazyci ruskim.

Marszałek: Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Rozprawa zamknięta. Przystępu-

jemy do głosowania. Jest najpierw wniosek odraczający p. Skwarki. Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Mniejszość*). Kto przyjmuje wniosek Wydziału krajowego zechce rękę podnieść. (*W głość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie przenoszenia gmin do wyższej klasy plac nauczycielskich. (*aleg 725*).

Sprawozdawca p. Onyszkiewicz ma głos.

Spraw. członek Wydz. krajowego p. **Onyszkiewicz**: Wnoszę o odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

P. **Wasung**: Proszę o głos.

Marszałek: P. Wasung ma głos.

P. **Wasung**: Pozwolę sobie postawić wniosek odesłania sprawozdania do komisji szkolnej, tem bardziej, że sprawa niniejsza nie dotyczy efektu budżetowego, a rzecz sama należy do komisji szkolnej.

P. **Makuch**: Proszu o hołos.

Marszałek: P. Makuch ma głos.

P. **Makuch**: Ja poperaju wnesenie p. Wasunga, szczyoby sprawozdanie widosłaty do komisji szkilnoj.

Marszałek: Czy żąda jeszcze kto głosu? (*Nikt*). Rozprawa zamknięta, głos ma p. sprawozdawca.

Sprawozd. członek Wydziału kraj. p. **Onyszkiewicz**: Zgadzam się z wnioskiem p. Wasunga.

Marszałek: Jest zatem tylko jeden wniosek p. Wasunga, który przyjął p. sprawozdawca. Kto się zgadza z odesłaniem sprawozdania Wydziału krajowego do komisji szkolnej, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie zaliczek na płace nauczycieli szkół ludowych. (*aleg 726*).

Sprawozdawca poseł Onyszkiewicz ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**: Wnoszę na przekazanie tego sprawozdania komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta.

P. **Wasung**: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma p. Wasung

P. **Wasung**: Wysoki Sejmie! Sprawa zaliczek, na płace nauczycieli ludowych jest o tyle interesująca dla komisji szkolnej, iż chodzi o normy, w jakich te zaliczki będą przyznawane; sprawa ta ma niewątpliwie także doniosłość budżetową, gdyż w tym roku wstawioną jest w budżet jako zasilek na ten cel kwota 200000 koron. Dlatego wnoszę, ażeby to przedłożenie przeznaczano komisji szkolnej do załatwienia.

Marszałek: Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Rozprawa zamknięta. Głos ma p. sprawozdawca.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Onyszkiewicz**: Zgadzam się aby przedłożenie to odesłano do komisji budżetowej z poleceniem, ażeby się porozumiała z komisją szkolną.

P. **Wasung**: Proszę o głos.

Marszałek: Głos ma p. Wasung.

P. **Wasung**: Ja się zgadzam na odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej w porozumieniu z komisją szkolną.

Marszałek: Kto się zgadza, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budżecie krajowym na rok 1911. (*aleg 727*).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydz. krajowego p. **Jahl**: Wnoszą na przekazanie tego sprawozdania komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zamknięcia rachunków funduszu krajowego za rok 1909. (*aleg 728*).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydz. krajowego p. **Jahl**. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten

wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*)
Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o poborze krajowych opłat szynkarskich i zwiększonej opłaty od piwa, od dnia 1. stycznia 1911. (aleg. 729).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozd. członek Wydz. krajowego p. Jahl. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek: Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia krajowego Patronatu rękodziel i drobnego przemysłu. (alegat 730).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl:

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji przemysłowej do ułatwienia w porozumieniu z komisją budżetową.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następne punkty a mianowicie:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych usuwam z porządku dziennego ponieważ nie ma jeszcze sprawozdań w języku ruskim. Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o ankiecie w sprawie węglowej (zwołanej w wykonaniu polecenia Sejmu krajowego z dnia 19. października 1908). Sprawozdawca poseł Jahl ma głos. (AI. 731).

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl.

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji górniczej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Punkt 23 porządku dziennego, a mianowicie pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublanach i o krajowych stacyach doświadczalnych rolniczych w Dublanach i we Lwowie usuwam z porządku dziennego z powodu braku druku sprawozdania w ruskim języku. Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie za rok 1909, 1910. (AI. 732).

W zastępstwie nieobecnego sprawozdawcy ma głos członek Wydziału krajowego p. Jahl.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. Jahl. Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następny punkt porządku dziennego a mianowicie: (*czyta*).

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych w Bereźnicy, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach, Miłocienie i Suchodole, usuwam z powodu braku druku tego sprawozdania w ruskim języku.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wykształcenia kobiet w zakresie gospodarstwa wiejskiego i domowego. (AI. 733).

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w r. 1909. (AI. 734).

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do podniesienia mleczarstwa. (AI 735).

W zastępstwie nieobecnego sprawozdawcy ma głos członek Wydziału krajowego p. Jahl.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Jahl**.

Wnoszę na odesłanie tych sprawozdań do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym. (Al. 736).

Sprawozdawca poseł Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Jahl**.

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji bankowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zarządzie krajowym Składem publicznym, połączonym ze Składem wolnym w Krakowie. (Al. 737).

Sprawozdawca p. Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Jahl**.

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następne punkty 31 i 32 porządku dziennego:

Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o melioracjach i pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o regulacji rzek kanałowych usuwam z porządku dziennego dla braku sprawozdań ruskich następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców drenarskich. (Al. 738).

Sprawozdawca p. Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Jahl**.

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji gospodarstwa krajowego.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany i uzupełnienia ustawy komasacyjnej i działowo-regulacyjnej. (Al. 739).

Sprawozdawca p. Jahl ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Jahl**.

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji reform agrarnych.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie powiększenia etatu technicznej służby drogowej Wydziału krajowego. (Al. 740).

Sprawozdawca p. **Dąbski** ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Dąbski**.

Wnoszę na przekazanie tego sprawozdania komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta.

P. **Petruszewicz.** Proszu o hołos.

Marszałek. Głos ma p. Petruszewicz.

P. **Petruszewicz.** Wysokij Sojme!

Z ohladu na se, szczo predmetom seho predłożenia w perszim rjadi je uchwalenie pobilszenia etatu technicznoji służby dorohowoji Wydiłu krajewoho, to pišla moho pohladu kompetetna je komisja dorohowa a ne budżetowa. Wnoszu na widosłanie seho sprawozdania do komisji drohowoji a na słuczaj ne pryniatja seho wnesku, wnoszu na widosłanie do komisji budżetowoji do połahodżenia w porozumleniu z komisijeju dorohowoji.

Marszałek. Czy żąda kto jeszcze głosu? (*Nikt*). Rozprawa zamknięta. Głos ma p. sprawozdawca.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Dąbski**.

Nie mogę zgodzić się z pierwszym wnioskiem p. Petruszewicza, który żąda odesłania tego sprawozdania do komisji drogowej, natomiast nie mam nic przeciw dodatkowemu wnioskowi o przekazanie sprawozdania komisji budżetowej celem załatwienia w porozumieniu z komisją drogową.

Marszałek. Przystępujemy do głosowania, kto się zgadza na odesłanie tego sprawozdania do komisji drogowej zechce rękę podnieść. (*Mniejszość*). Jest mniejszość.

Kto się zgadza na odesłanie do komisji budżetowej celem załatwienia w porozumieniu z komisją drogową, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie ukrajowienia dróg. (**Al. 741**).

Sprawozdawca p. **Dąbski** ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Dąbski**.

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji drogowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego z czynności w zakresie publicznego pośrednictwa pracy za II. półrocze r. 1909 i I. półrocze roku 1910. (**Al. 742**).

Sprawozdawca p. **Dąbski** ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Dąbski**.

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji administracyjnej.

Marszałek. Rozprawa otwarta, czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o objęciu na własność kraju szpitala św. Zofii we Lwowie i kosztorysie robót inwestycyjnych w budynkach tegoż szpitala tudzież o powiększeniu etatu posad lekarskich w krajowym

szpitalu powszechnym we Lwowie łącznie ze szpitalem św. Zofii (**Al. 743**).

Sprawozdawca p. **Bernadzikowski** ma głos.

Sprawozdawca, członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**:

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta.

P. **Kurowiec.** Proszu o hołos.

Marszałek. Głos ma p. **Kurowiec**.

P. **Kurowiec.** Sprawa sia je tak ważna, szczo ona powynna obchodyty ne lysz komisju budżetowu, ale takož sanitarnu..

Dlatoho wnoszu szczooby odna i druha komisja sprawu tu połahodyły.

Marszałek. Czy żąda kto jeszcze głosu? (*Nikt*) Rozprawa zamknięta Głos ma p. Sprawozdawca.

Sprawozdawca p. **Bernadzikowski**.

Na wniosek p. **Kurowca** nie mogę się zgodzić, ponieważ to sprawozdanie dotyczy wyłącznie funduszków, jakie są potrzebne do przeprowadzenia przeobrażeń i adaptacyj w obecnym szpitaliku św. Zofii, a do tego kompetentną jest tylko komisja budżetowa.

Marszałek. Przystępujemy do głosowania. Kto się zgadza z wnioskiem p. sprawozdawcy na odesłanie sprawozdania do komisji budżetowej, zechce rękę podnieść (*Większość*). Jest przyjęty.

P. **Kurowiec** wnosi nadto, aby komisja budżetowa porozumiewała się w tej sprawie z komisją sanitarną.

Kto się z tym wnioskiem zgadza zechce rękę podnieść (*Mniejszość*). Jest mniejszość.

Następuje: Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o budowie krajowego zakładu dla chorych zakaźnych przy szpitalu lwowskim. (**Alg. 744**.)

Sprawozdawca poseł **Bernadzikowski** ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski**.

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta.

P. **Kurowiec.** Proszu o hołos.

Marszałek. Głos ma p. **Kurowiec**.

P. Kurowiec. Wnoszu na wiodsłanie seho sprawozdania do komisji budżetowej do połahodzenia razem komisjeju sanitarnoj.

Sprawozdawca p. **Bernadzikowski** zgadzam się

Marszałek. Kto ten wniosek przyjmuje zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje: Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie pomnożenia liczby okręgów sanitarnych w r. 1911. (Al. 745).

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca p. **Bernadzikowski.**

Wnoszę na odesłanie sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta.

P. Kurowiec. Proszu o hołos.

Marszałek. Głos ma p. Kurowiec.

P. Kurowiec. Wnoszu, szczyoby komisja budżetowa i sanitarna spilno połahodyły se predłożenie.

Marszałek. Czy żąda kto jeszcze głosu? (*Nikt*). Głos ma p. sprawozdawca.

Sprawozdawca p. **Bernadzikowski.**

Oświadczam się przeciw temu wnioskowi, gdyż sprawa ta dotyczy wyłącznie kwetsyi finansowej i odnosi się ściśle do zakresu działania komisji budżetowej. Sprawa okręgów sanitarnych jest poruszona w sprawozdaniu z czynności dep. V, przy której to sposobności komisja sanitarna będzie miała sposobność wypowiedzieć swoje zapatrywanie, dlatego zbyt czynnem jest przekazać to sprawozdanie także komisji sanitarnej.

Marszałek. Przystępujemy do głosowania.

Podam najpierw do głosowania wniosek odesłania tego sprawozdania do komisji budżetowej. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*) Jest przyjęty. Jest dalej dodatek p. Kurowca ażeby komisja budżetowa porozumiewała się w tej ważnej sprawie z komisją sanitarną.

Kto ten wniosek przyjmuje, zechce rękę podnieść. (*Mniejszość*). Wniosek nie został przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o postępie

budowy zakładu dla umysłowo i nerwowo chorych w Kobierzynie (Alg. 746.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski.**

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji sanitarnej w porozumieniu z komisją budżetową.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zaprowadzeniu w krajowym zakładzie dla obłąkanych w Kulparkowie oświetlenia elektrycznego i własnego wodociągu. (Alg. 747)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski.**

Wnoszę na odesłanie tego sprawozdania do komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o petycyach Maryi Janikowskiej, Anny Sarneckiej, Franciszki Kubrakiewiczowej, Anny Sarneckiej, Franciszka Mościckiego, Zofii Krogulskiej i Maryi Pauk o przyznanie zaopatrzeń i o projekcie unormowania zaopatrzeń dla służby nieetatowej (Alg. 748.)

Sprawozdawca poseł Bernadzikowski ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Bernadzikowski.**

Wnoszę o przekazanie tego sprawozdania również komisji budżetowej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Następny punkt, a mianowicie pierw-

sze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunków galicyjskiego funduszu propinacyjnego za r. 1909 tudzież o preliminarzu tegoż funduszu rezerwowego na czas od 1. stycznia do 30. kwietnia 1911 r. usuwam z porządku dziennego, ponieważ nie jest jeszcze gotowe tłumaczenie ruskie sprawozdania.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie wydzielenia gminy Krywe ad Two rylne, wraz z obszarem dworskim powiatu liskiego, z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Baligrodzie a przydzielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Lutowiskach. (Alg. 749.)

Sprawozdawca p. Kiweluk ma głos.

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Kiweluk**.

Wnoszę o odesłanie tego sprawozdania do komisji prawniczej.

Marszałek. Rozprawa otwarta? Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

Następuje pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie kreowania nowego Sądu powiatowego w Uściu zielonem. (Alg. 750.)

Sprawozdawca poseł Kiweluk ma głos

Sprawozdawca członek Wydziału krajowego p. **Kiweluk**.

Wnoszę o przekazanie tego sprawozdania również komisji prawniczej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (Nikt). Gdy nikt głosu nie żąda, rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (Większość). Jest przyjęty.

P. Bataglia zawiadomił mnie, że składa mandat członka komisji dla reformy wyborczej.

Wybór do komisji dla reformy wyborczej umieszczę na porządku dziennym najbliższego posiedzenia.

Proszę jeszcze p. sekretarza o odczytanie dwu pism ze Sądu nadesłanych.

Sekretarz p. **Urbański** (czyta):

Pismo c. k. Sądu powiatowego we Lwowie z dnia 14. czerwca 1910 L. cz.

Ns. $\frac{IV. 10}{12}$ /10 w sprawie zezwolenia na karano-sądowe ściganie pp. A. i T. Starucha z powodu przekroczenia z §. 411 u. k.

Do Wysokiego Prezydium Izby Sejmowej król. Galicyi i Lodomeryi we Lwowie.

C. k. Prokuratorya Państwa we Lwowie przesłała odezwą z dnia 29. marca b. r. do l. cz. SS. $\frac{814}{10}$ tut. Sądowi akta dochodzeń przeprowadzonych w tut. c. k. Sądzie krajowym karnym co do uszkodzenia cielesnego Witolda Demiańczuka redaktora tygodnika „Ruskij Selanyn“ z wnioskiem na wdrożenie karno-sądowego ścigania przeciw posłowi do Sejmu i do Rady państwa Tymoftejowi Staruchowi i posłowi do Sejmu Antoniemu Staruchowi o przekroczenie lekkiego uszkodzenia ciała z §. 411 u. k. Z dołączonego 1) w odpisie doniesienia c. k. Dyrekcji Policji we Lwowie z dnia 28. stycznia 1910 l. 235/pr. okazuje się, że wyżej wymienieni posłowie pobili w dniu 25. stycznia b. r. Witolda Demiańczuka w westybulu gmachu sejmowego w czasie, gdy posłowie opuszczali salę sejmową po zamknięciu posiedzenia; z protokołu zaś oględzin sądowo-lekarskich również dołączonego w odpisie okazuje się że zadane uszkodzenia pociągnęły za sobą widoczne znaki i skutki. — Wobec tego Sąd tutejszy ma zaszczyt upraszać: Wysoki Sejm zechce zezwolić, w myśl ustawy zasadniczej z dnia 21. grudnia 1867 Nr. 141 dz. u. p. na ściganie karno sądowa posłów do Sejmu Tymofteja Starucha i Antoniego Starucha w kierunku przekroczenia z §. 411 u. k.

C. k. Sąd powiatowy Sekcyja III. O. IV.

Lwów, dnia 14. czerwca 1910.

(Podpis nieczytelny).

Doniesienie urzędowe. Na wiadomość, że w gmachu sejmowym pobito jednego z redaktorów, udałem się o godz. 3¹/₄ do gmachu sejmowego i tam zbadałem co następuje: Na wieczornem posiedzeniu Sejmu dnia 25 b. m. poseł Tymoftej Staruch wyraził się w swej mowie o Witoldzie Demiańczuku, redaktorze tygodnika „Ruskij Selanyn“ zamieszkałym przy ul. Teatyńskiej pod l. 9, iż jest to indywiduum karane 40 razy i dziwił się, że taki człowiek może jako redaktor zjawiać się w Izbie. Dnia dzisiejszego o godzinie drugiej po południu, gdy posłowie wychodzili z posiedzenia, zbliżył się Demiań-

czuk do posła Starucha, który stał obok drzwi prowadzących do sali sejmowej na I. piętrze i zapytał go co miało owe wyżej przytoczone wyrażenie oznaczać. Wtedy poseł Staruch uderzył Demiańczuka laską po głowie i okaleczył go w okolicę prawej skroni, a Demiańczuk upadł na ziemię. Staruch wraz z bratem Antonim Staruchem, który mu nadbiegł na pomoc począł mimo to bić laską leżącego Demiańczuka tak, że laska się złamała a następnie kopać go nogami w głowę. Demiańczuk po krótkiej chwili zerwał się ze ziemi i uciekł przed dalszymi razami do kancelaryi sejmowej. Działo się to w obecności Marszałka Sejmu J.E. hr. Badeniego, najmniejszej liczby posłów i służby sejmowej. Powyższe fakta podał mi Ludwik Krasnodębski pisarz etatowy Wydziału krajowego zamieszkały przy ul. Zygmuntowskiej pod l. 11 i Filip Szczerba służący sejmowy zamieszkały pod l. 8 przy ul. Badenich. Ci dwaj zeznali także, iż świadkami zajścia byli — o ile zauważyli — poseł Skwarko, zamieszkały czasowo w hotelu Narodna Hostynnyca, oraz woźni sejmowi Józef Leszczyński, zam. w Kleparowie pod l. 196, Józef Paszkowski zam. pod l. 6 przy ul. Gródeckiej, Antoni Niewiadomski zam. w gmachu sejmowym i Grzegorz Kupłowski zam. pod l. 6 przy ul. Friedrichów. Leszczyński, Paszkowski, Niewiadomski i Kupłowski przesłuchani przezemnie nie podali nic uwagi godnego, a Niewiadomski zeznał, że świadkami zajścia mieli być posłowie: Bis, Stapiński i Długosz. Następnie udałem się do mieszkania Demiańczuka który powód zajścia opisał zgodnie z powyższem przedstawieniem, a zaznaczył zarazem, że wskutek pobicia czuje się słabym. Zauważyłem u niego ranę powyżej skroni, która jeszcze do chwili mego przybycia krwawiła, oraz więcej świeżych śladów zdercia naskórka na czole. Na szczegółowe zapytanie podał Demiańczuk, że sam laski nie miał, gdyż tej w porze zimowej nigdy nie używa, a ponadto powołał się w tym względzie na świadectwo woźnego Stefana Nycza zam. pod l. 8 przy ul. Badenich, który odbierał od niego garderobę po przybyciu do gmachu sejmowego, Demiańczuk nie umiał podać, czy Staruch bił go swoją własną laską, czy też tę laskę podał mu dopiero ktoś inny. W końcu nadmieniam, że przy wejściu do sali sejmowej tj. w miejscu, gdzie wyżej opisane zajście miało miejsce, spostrzegłem na poręczach schodów kamiennych ślady krwi

Kwiatkowski m. p. c. k. koncepista policyi.

Prezydium c. k. Dyrekcji Policyi. Lwów, dnia 28. stycznia 1910. L. 235/pr. Poseł sejmowy Tymofej Staruch pobicie Witolda Demiańczuka. C. k. Prokuratorji Państwa we Lwowie udzielam celem dalszego postępowania.

C. k. Radca Rządu i dyrektor policyi Schechtel m. p.

Za dosłowną zgodność odpisu z oryginałem, kancelarya c. k. Sądu powiatowego S. III. O. 1V.

(Ls. Podpis nieczytelny).

Liczba czynności Ns. 349/10. Oddział XVI dnia 28. stycznia 1910. Godzina rozpoczęcia 5 popołudniu.

Ogłędziny sądowe i wywód znawców c. k. Sąd kraj. karny we Lwowie.

Obecni c. k. sędzia H. Zaleski, jako sędzia śledczy, Dr Z. Schwätzer jako protokolant, Dr. Chomin, Dr. Obtulowicz jako znawcy.

Przypomniano świadkom sądowym złożone przyrzeczenie — znawcom złożoną przysięgę. (Od świadków sądowych odebrano w myśl §. 102 p k przyrzeczenie — od znawców w myśl l. 121 p. k. przysięgę).

Witold Demiańczuk lat 38 leży w łóżku i podaje, że go pobito laską i kopano nogami.

Badanie wykazuje: Tętno spokojne 84 na minutę, stan bez gorączkowy. Szczegółowe oględziny wykazują u mężczyzny średniego wzrostu tęgiej budowy i odżywienia następujące zmiany urazowe:

A) w okolicy skroniowej prawej widać pod włosami przyschnięte starcie strupkiem pokryte wielkości fasoli.

B) Na sklepieniu po stronie lewej, gdzie badany odczuwa ból nie widać nic przedmiotowo.

C) Pod okiem prawem łukowaty siniak fioletowy wzdłuż dolnej powieki.

D) Nad kością licową prawą, strup łukowaty, nieco na centymeter długi, obok niego nieznaczne zaczerwienienie przyskórka.

E) Na czole powierzchowne otarcia w postaci kilku zaczerwienionych plamek;

F) Na grzbiecie nosa czerwonawe otarcie wielkości dużego ziarna owsa.

G) Na twarzy nie ma żadnych zmian porażmnych a na gałkach ocznych nie ma podbiegnięć.

H) Badany żali się na obolałość przy omacaniu okolicy łędźwiowej prawej, gdzie jednakowoż nie widać żadnych obrażeń, badany uważa się jednak, że przy chodzeniu trochę kuleje.

I) Ponadto szczegółowe badanie narządów wewnętrznych klatki piersiowej zmian chorobowych nie wykazuje

Z tyłu po lewej stronie istnieją 3 stare pooperacyjne blizny.

Badany twierdzi, że krwawił z nosa do dzisiaj do rana i okazuje zupełnie skrwawioną chusteczkę i koszulę na przodku po stronie prawej na przestrzeni 3 dłoni, zaś po stronie lewej tylko brzeg przodka na marynarce skrwawioną podszewkę pod stroną prawą na przestrzeni dłoni i smugowate plamy wzdłuż całego brzegu marynarki od wewnątrz.

Kamizelka okazuje plamy krwawe smugowate po obu stronach z przodu więcej smugowate jakby od palców pochodzące, na kołnierzyku plamy rozmazane wzdłuż brzegu prawego od wewnątrz i zewnątrz. Badany twierdzi, że po powrocie do domu miał wymiotować. — Dr. Obtulowicz m. p. Dr. Chomin m. p.

Orzeczenie. Opisane ślady kontuzji w postaci zdrapów i otarć twarzy jakoteż i małej ranki na głowie zostały zadane w czasie i w sposób wiarygodnie podany i stanowią uszkodzenia ciała lekkie czterodniowe zaburzenie zdrowia i częściową przerwę pracy powodujące. Pod przysięgą Dr. Obtulowicz m. p. Dr. Chomin m. p. Zakończono Zaleski m. p. Dr. Schwätzer m. p.

Za dosłowną zgodność odpisu z oryginałem. Kancelarya c. k. Sądu powiat. S. III. O. IV..

(pieczęć urzędu:) (podpis nieczytelny).

Marszałek. Głos ma p. sekretarz Urbański.

P. **Urbański** Proszę o odesłanie tego pisma do komisji prawniczej.

Marszałek Rozprawa otwarta, czy pod względem formalnym żąda kto głosu? (Ni t). Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta, przystępujemy do głosowania Kto przyjmuje ten wniosek zechce rękę podnieść. (Wększość). Jest przyjęty.

Sekretarz p **Urbański** (czyta):

Pisma c. k. Sądów powiatowych w Kałuszu i we Lwowie z dnia 4. kwietnia i 18. maja 1910 w których te sądy cofają prośby o zezwolenie na karno-sądowe ściganie p. Kurowca.

Odpis Ns. $\frac{IV. 22}{11}$ /1 Wydział krajowy Sejmu królestwa Galicyi i Lodomeryi we Lwowie

zawiadamia się odnośnie do tamtejszego pisma z dnia 24. marca 1910. L. 35909, że postępowanie karne przeciw posłowi na Sejm krajowy Drowi Iwanowi Kurowcowi o przekroczenie z §. 488, 491. ust. k. i art. V. ustawy z r. 1862 zostało w myśl wniosku c. k. Prokuratorji Państwa w Stanisławowie, z dnia 2 kwietnia 1910. Nst. I. $\frac{210}{4}$ /9, tu sądową uchwałą z dnia 3. kwietnia 1910 Ns. IV²² /10 w myśl §. 90. p. k zastanowione (§§. 531; 32 u. k.)

Wobec tego Sąd tutejszy cofa swą prośbę z dnia 30. stycznia 1910. o zezwolenie Sejmu krajowego na karno-sądowe ściganie posła Dra Iwana Kurowca w powyższej sprawie karnej.

C. k. Sąd powiatowy w Kałuszu oddział IV.

dnia 4. kwietnia 1910.

(podpis nieczytelny),

Odpis Ns. III. $\frac{4}{10}$ /3 Wydział krajowy we Lwowie.

Odnosnie do tamt. pisma z dnia 26. marca 1910 L. 37281. i z dnia 7. maja 1910. L. 51823. zawiadamia się, że akta skargi prywatnej Dr. Dyonizego Markiewicza przeciw Dr. Iwanowi Kurowcowi posłowi na Sejm krajowy o obrazę czei, jako należące do tutejszego Sądu, do którego też powyższa skarga wpłynęła, nie mogą być Wydziałowi krajowemu zwrócone.

Zarazem zawiadamia się, że postępowanie w powyższej sprawie tut. sądu prawomocną uchwałą z dnia 30. marca 1910. Ns. III $\frac{41}{10}$ z powodu zaszłego przedawnienia zastanowionem zostało, wobec czego wniesiona w swoim czasie przez Sąd tut. prośba do Izby poselskiej o zezwolenie na karno-sądowe ściganie posła Dr. Iwana Kurowca, stała się bezprzedmiotową

C. k. Sąd powiatowy S- III. O. III. Lwów, dnia 18. maja 1910.

Marszałek. Głos ma p. sekretarz Urbański.

Sekretarz p. **Urbański**.

Wnoszę na odesłanie tych pism do komisji prawniczej.

Marszałek. Rozprawa otwarta. Czy żąda kto głosu? (*Nikt*) Gdy nikt głosu nie żąda rozprawa zamknięta. Przystępujemy do głosowania. Kto przyjmuje ten wniosek, zechce rękę podnieść. (*Większość*). Jest przyjęty.

Proszę pp. Sekretarzy o odczytanie zgłoszonych wniosków i interpelacyj.

Sekretarz p **Urbański** (*czyta*):

Wniosek nagły p. Juliana Brunickiego i tow. o zapomogę dla pogorzalców gminy Juseptycz i Czernicy w powiecie Zydaczowskim.

Wniosek nagły p Merunowicza i tow o zasiłek dla pogorzalców gm. Biłki szlacheckiej.

Interpelacya do Wydziału krajowego p. Bisa i tow. w sprawie nieprawego objęcia urzędu prezesa Rady powiat, w Nisku przez p. Jędrzejowicza.

Interdelacya do c. k. Rządu p. ks. Stojalowskiego i tow. w sprawie regulacyi Małej Wisły w powiecie bialskim.

Sekretarz p. **Skwarko** (*czyta*):

Wnesok nahłyj p. Łewyckoho i tow. w sprawi uładzenia hruntowo - czynszowych widnosyn meszkanciw przedmistia Staroji Soły na Zasadkach.

Wnesok nahłyj p. T. Starucha o pomoc dla pohorilciw w Słobodi zołotij.

Wnesok nahłyj p. Łewyckoho i tow. w sprawi sojmowoji reformy wyborezoi.

Wnesok nahłyj p. Petruszewyca w sprawi pomocy dla pohorilciw hromady Joseptyczy.

Wnesok nahłyj p. Dunky o pomoc dla pohorilciw kilkoich hromad.

Wnesok nahłyj p. Makucha o pomoc dla pohorilciw hromady Towmacza.

Wnesok nahłyj p. Senyka i tow. w sprawi udilenia zapomohy pohorilciam seła Joseptycz pow. żydacziewskoho.

Interpelacyja p. Łewyckoho i tow. w sprawi melioracyji pasowyska w Tejsarowi i Derszczowi pow. żydacziewskoho.

Interpelacyja p. Sandulaka i tow. do ck. Prawytelstwa w sprawi protyza-konnoho powedenia ck. powitowoho weterynary w Kosowi.

Interpelacyja p. Łewyckoho i tow. do Wydiłu krajewoho w sprawi nepraw-

noho widkynenia Wydiłom krajewym rekursu hromady Zamarstyniw w sprawi widstuplenia czerez hromadu Zamarstyniw płoszczi pid budowy hr. kat. cerkwy.

Marszałek. Interpelacye te odstąpię p. komisarzowi rządowemu, względnie Wydziałowi krajowemu.

Następne posiedzenie odbędzie się pojutrze w sobotę 24. września 1910 o g. 10 rano z następującym porządkiem dziennym:

(*czyta*)

1. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie odnowienia królewskiego zamku na Wawelu w Krakowie za czas od 1 lipca 1909 po koniec sierpnia 1910.

Sprawozdawca poseł Onysz iewicz.

2. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowej sprzedaży soli.

Sprawozdawca poseł Jahl.

3. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Sprawozdawca poseł Jahl.

4. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych zakładach naukowych rolniczych w Dublanach i o krajowych stacyach doświadczalnych rolniczych w Dublanach i we Lwowie.

Sprawozdawca poseł Pilat.

5. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych w Bereźnicy, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach, Miłocinie i Suchodole.

Sprawozdawca poseł Pilat.

6. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o melioracyach.

Sprawozdawca poseł Pilat.

7. Pierwsze czytanie sprawozdania Wydziału krajowego o czynnościach Patronatu Spółek oszczędności i pożyczek oraz innych Spółek rolniczych.

Sprawozdawca poseł Pilat.

8. Wybory uzupełniające do komisji: bankowej 1 członka (w miejsce p. śp. Sękowskiego)

budżetowej 1 członka (w miejsce p. Oleśnickiego)

gospodarstwa kraj. 1 członka (w miejsce p. Lewickiego)

górnicy 1 członka (w miejsce rektora Pawlewskiego)

przemysłowej 1 członka (w miejsce śp. Sękowskiego)

reform agrarnych 2 członków (w miejsce śp. Sękowskiego i p. Makucha)

reformy wyborczej 2 członków (w miejsce p. Oleśnickiego i Battaglii)

sanitarnej 1 członka (w miejsce rektora Łazarskiego).

9. Sprawozdanie komisji budżetowej o stanie fundacji Stanisława hr. Skarbka za czas od początku r. 1907 do połowy r. 1909.

Sprawozdawca poseł Sala.

10. Sprawozdanie komisji budżetowej o wniosku p. Witosa i tow. w sprawie objęcia na fundusz krajowy kosztów leczenia ubogich w kraju i za granicą tudzież kosztów wychowania nieletnich sierót i podrzutków.

Sprawozdawca poseł Jabłoński.

11. Sprawozdanie komisji gminnej w przedmiocie zaliczenia gminy miasteczka Skala do rzędu miejscowości podlegających ustawie gminnej z dnia 3 lipca 1896 dz. u. kr. Nr. 51.

Sprawozdawca poseł Halban.

12. Sprawozdanie komisji gminnej o petycji właścicieli realności w Brzuchowicach pod Lwowem o ustanowienie tam stacyi klimatycznej.

Sprawozdawca poseł Merunowicz.

13. Sprawozdanie komisji gminnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z projektem ustawy o utworzeniu z części gminy Krynica i części obszaru dworskiego w Krynicy nowej gminy administracyjnej pod nazwą „Krynica zdroj”.
Sprawozdawca poseł Górski.

14. Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o wniosku p. Stefczyka i tow. w sprawie akcyi, zmierzającej do założenia w kraju znaczniejszej ilości niższych zakładów i urzędzeń nauki rolnictwa.

Sprawozdawca poseł Czartoryski.

15. Sprawozdanie komisji gospodarstwa krajowego o wniosku p. Schätzla i tow. w sprawie zmiany wydanego pod datą 14. kwietnia 1908 L. IX. 990/24 rozporządzenia c. k. Namiestnictwa w duchu ustawy krajowej z dnia 15. czerwca 1904 Nr. 93. dz. u. kr.

Sprawozdawca poseł Czartoryski.

16. Sprawozdanie komisji kolejowej o petycyach gmin Barcice, Wola krogulecka, Przysietnica, Rytro, Roztoka rycerska, Oblazy, Sucha Struga w sprawie zmiany rozkładu jazdy na kolei Tarnów-Stróże-Orłów.

Sprawozdawca poseł Myjak.

17. Sprawozdanie komisji podatkowej o wniosku nagłym p. Kiweluka i tow. w sprawie zwolnienia mięsa na wspólnie uroczystości użyć się mającego od opłaty podatku konsumcyjnego.

Sprawozdawca poseł Winc. Kraiński.

18. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie wydzielenia gmin i obszarów dworskich Sanniki i Mistryce z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Sądowej Wiszni a przydzielenia tychże do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Mościskach.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

19. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie wydzielenia gminy Sapohów wraz z obszarem dworskim z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Mielnicy a przyłączenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Borszczowie.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

20. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie wydzielenia gmin i obszarów dworskich w Zaborzu i Wólce mazowieckiej z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Ulnowie a wcielenia ich do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Rawie ruskiej.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

21. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie wniosku p. Jedynaka i tow. o utworzenie c. k. Sądu powiatowego w Wielopolu skrzyńskim pow. ropczyckiego.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

22. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie wniosku p. Sodomory i tow. w sprawie utworzenia c. k. Sądu powiatowego w Horozance pow. podhajeckiego.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

23. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie wniosku p. Theodorowicza o utworzenie c. k. Sądu powiatowego w Czernelicy powiatu horodeńskiego.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

24. Sprawozdanie komisji prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 3 grudnia 1909 L. 100.626 w przed-

miocie wydzielenia gminy Juszczyzna z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Milówce i przydzielenia jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żywcu.

Sprawozdawca poseł Dołęcki.

25. Sprawozdanie komisji prawniczej o wniosku p. Hanczakowskiego i tow. w sprawie utworzenia Sądu powiatowego w Perehińsku (pow. pol. Dolina) oraz o petycyach gminy Perehińsko w tej samej sprawie.

Sprawozdawca poseł Tertil.

26. Sprawozdanie komisji prawniczej o wniosku p. Hanczakowskiego i tow. w sprawie utworzenia Sądu powiatowego w Łomnej (pow. Turka).

Sprawozdawca poseł Tertil.

27. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie utworzenia nowego Sądu powiatowego w Husakowie.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

28. Sprawozdanie komisji prawniczej w przedmiocie kreowania nowego Sądu powiatowego w Chorostkowie.

Sprawozdawca poseł Hanczakowski.

29. Sprawozdanie komisji prawniczej o wniosku p. Myjaka i tow. w sprawie utworzenia nowego c. k. Sądu powiat. w Łacku pow. Nowy Sącz.

Sprawozdawca poseł Tertil.

30. Sprawozdanie komisji prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Zakopanem.

Sprawozdawca poseł Maiss.

Następne posiedzenie zatem pojutrze w sobotę dnia 24. września 1910 o godzinie 10. rano.

Posiedzenie zamykam.

(Koniec posiedzenia o godzinie 12 minut 55 po południu).

